

Posudek diplomové práce

Název práce: Otevřená výuka se zaměřením na „učební kroužek“ v hodinách německého jazyka na základní a střední škole

Autorka práce: Lenka Kovačková

Vedení práce: PaedDr. Dagmar Švermová

Oponentka: Mgr. Pavla Nečasová

Datum odevzdání práce: prosinec 2006

Cílem diplomové práce je bližší seznámení s metodou „otevřené“ výuky se zaměřením na „učební kroužek“ a s ukázkou práce v „učebním kroužku“ a jeho zařazení do vyučovací hodiny v německém jazyce. Metoda „otevřené výuky“ umožňuje ve větší míře diferenciaci a individualizaci výuky a využívání této formy výuky v běžně organizovaném procesu by nemělo přinášet problémy. Lenka Kovačková se pokouší ukázat možnosti, jak lze do výuky zařadit práci s využitím „učebního kroužku“, aniž by došlo k zásadním změnám učebního plánu a negativním zásahům do struktury předmětu. Podle nabídky ukázek „otevřené“ formy výuky tzv. učebního kroužku, které jsou součástí diplomové práce, je možné konstatovat, že autorka má jisté praktické zkušenosti získané pobytem v zahraničí. Bylo by užitečné v rámci DP seznámit s výsledky používání této metody na příslušné dánské škole. Jednalo se o „otevřenou“ (alternativní) školu, nebo pouze o uplatňování prvků „otevřené“ výuky? V jakých předmětech byla volena forma výuky pomocí „učebního kroužku“? U jaké věkové skupiny žáků? Byl přizpůsoben učební plán (kurikulární materiály), popř. organizace výuky?

Problematika „otevřené“ výuky je v české didaktické literatuře pojednávána spolu s problematikou diferenciaci a individualizace výuky, autonomního učení, problémových přístupů, projektového vyučování, činnostně orientované výuky. Méně pozornosti je věnováno metodě „učebního kroužku“. Proto se autorka DP Lenka Kovačková v „teoretické“ části práce snaží o bližší představení této metody spolu s její charakteristikou na pozadí současných vyučovacích směrů včetně krátkého exkurzu do historie vývoje metod. V popisu metodických koncepcí 20. a 21. století vychází autorka zejména z německé odborné literatury (pozn. R.E.Wicke působil v ČR a zkušenosti v publikaci „Aktiv und kreativ lernen“ jsou získané z jeho pedagogické činnosti na gymnáziu v Brně).

V dějinách pedagogiky se s prvky „otevřené“ výuky setkáváme např. již u Komenského a renesanci zažívá tato forma výuky ve své podstatě hlavně v tzv. reformním hnutí jako alternativa (oponent) k tradiční výuce (takže nic nového!). Přesně definovat, co je to vlastně „otevřená“ výuka je velmi obtížné, a proto také v české didaktické literatuře se explicitně tento termín nevyskytuje.

Autorka poukazuje na kurikulární dokumenty s ohledem na formulování cílových kompetencí včetně Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (pozn. Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání nebyl ještě MŠMT schválen, jedná se o návrh VÚP– je nutné v diplomové práci uvést!). Vzhledem k tomu, že L.Kovačková se zabývá částečně i kurikulární reformou, která v současnosti probíhá v České republice, bylo by užitečné zmínit funkci „Školních vzdělávacích programů“, např. ve vztahu „otevřenosti školy vůči okolnímu světu“ (str. 31 DP). Domnívám se totiž, že právě školní programy dávají škole větší možnost nejen otevřít se „novým“ metodám, ale i otevřít se veřejnosti, a to nejen rodičovské. V této souvislosti by bylo třeba připomenout i další materiál „Národní program

rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha, MŠMT Praha 2001), ve kterém m.j. je navrženo v kap. 1 „Změna cílů a obsahů vzdělávání“ posílení výuky cizích jazyků a „rozvíjení mezipředmětových vazeb a výuky v integrovaných celcích i uplatňování nové formy výuky, které usnadní vnitřní diferenciaci až individualizaci vzdělávání“ (srov. str. 38). V této souvislosti upozorňuji na to, že je třeba pregnantně vymezit „otevřenou“ výuku a „otevřenou“ školu, jako specificky organizovanou alternativní formu vzdělávání.

Za kladné lze považovat to, že autorka v DP podala přehled jak obecných principů „otevřené“ výuky, tak principů, které lze uplatňovat ve výuce cizího jazyka (str. 42-43 DP). V každém případě je užitečné připomenout určité prvky, které jsou pro tuto formu výuky charakteristické (role učitele, žák – subjekt vzdělávání, mezipředmětová propojenost, problémová a činnostně orientovaná výuka, kreativita, situativní zakotvenost, projektové vyučování, motivovanost a aktivita žáků...), a zdůraznit tak význam „otevřené“ výuky pro současnost. Jistě lze metodické postupy a didaktické přístupy „otevřené“ výuky v běžné vyučovací praxi využít, a tím přispět k modernizaci systému v souladu s inovačními trendy, ať už se jedná o legislativně-kurikulární reformu (tvorba vzdělávacích programů), nebo o nové přístupy v řízení vyučovacího procesu zaměřeného směrem k žákovi a jeho budoucím potřebám (k cílovým kompetencím).

V kapitole 3 a 4 se autorka zaměřuje na jednu z forem výuky, a to na „učební kroužek“, v některých případech v české didaktické literatuře spojovaný s pojmem „autonomní učení“. Popisuje typy „učebního kroužku“, charakterizuje jednotlivé fáze práce a podává praktické návody pro vyučovací praxi (organizační formy a vyučovací postupy) včetně vhodného uspořádání učebny. Autorka zmiňuje i některé školské experimenty s touto formou výuky, které byly realizovány např. na základní škole v Přerově PhDr. O. Fišarovou (připomenout lze i metodické přístupy R. Wickeho uplatňované ve výuce němčiny na gymnáziu v Brně). Bylo by možné charakterizovat metodické přístupy a popř. i zhodnotit výsledky práce na těchto českých školách s výsledky „učebního kroužku“ na dánské škole?

Zřejmě není pochyb o pozitivním přínosu uplatňování „otevřené“ výuky. Princip „otevřené“ výuky je možné realizovat v podstatě kdykoli a kdekoli, pokud jsou vytvořeny alespoň minimální podmínky pro její fungování. Domnívám se, že i většina českých vyučujících prvků této metody využívá, aniž by si přímo uvědomovala, že se jedná o „otevřenou“ výuku. Nová kurikulární reforma by mohla přinést zlepšení podmínek pro širší uplatnění této metody a zejména školní vzdělávací programy by mohly vytvořit cestu k fungování „otevřené“ školy (viz metodický návod pro tvorbu školních vzdělávacích programů).

Předložená diplomová práce je po stránce formální zpracována přehledně, celkové uspořádání práce je logické. Svým rozsahem splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Diplomová práce je psána německy, závěr je formulován v češtině a němčině. Práce obsahuje poměrně rozsáhlý seznam prostudované literatury.

Závěrem:

Navrhuji diplomovou práci hodnotit jako velmi dobrou.

V Praze dne 28.12.2006

